

Asia: VN/17688/2021

Työryhmän selvitysluonnos: datanhallinta-asetuksen kansallinen täytäntöönpano

Oletteko samaa mieltä datanhallinta-asetuksen sisällön kuvauksesta? Vaatiiko jokin kohta mielestänne lisää selvennystä, jotta pystytte soveltamaan datanhallinta-asetusta?

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

Oletteko samaa mieltä nykytilan arvioinneista? Miten datanhallinta-asetus vaikuttaa toimintaanne?

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa nykytilan arvioinneista. Datanhallinta-asetuksella ei ole suoria vaikutuksia oikeuskanslerinviraston toimintaan.

Vapaamuotoiset huomiot selvityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pidän tärkeänä, että datanhallinta-asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä asetuksen teknisesti edellyttämän täytäntöönpanosääntelyn ohella riittävän laajasti ja huolellisesti arvioidaan, miten datanhallinta-asetuksen taustalla olevat unionin oikeuden datapolitiikan yleiset oikeudelliset tavoitteet sekä unionin eri säädöksiin ja osaksi Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuva datan vapaan liikkuvuuden ja datan siirrettävyyden periaatteet toteutuisivat mahdollisimman hyvin samalla kun immateriaalioikeuksien ja liikesalaisuuksien suojasta, kyber- ja tietoturvallisuudesta sekä tietosuojasta huolehditaan. Valtioneuvoston oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa on tulkittu Suomen perustuslain julkisuusperiaatetta ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) siten, että Euroopan unionin avoimen datan ja julkisen sektorin tietojen uudelleenkäytöstä annetun direktiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1024, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä), jota datanhallinta-asetus täydentää, sekä avointa tietoa ja avointa tiedettä koskevat kansainväliset suositukset on perusteltua ottaa

laajasti julkisuusperiaatteen ja sen sisältöä konkretisoivien säännösten tulkinnassa huomioon (ks. valtioneuvoston oikeuskanslerin päätös OKV/461/70/2020 OKV/458/70/2020) . Päätöksessä oikeuskansleri totesi nimenomaisesti, että tiedon tuottamista ja jakamista sekä tiedonantovelvollisuutta koskevia julkisuuslain säännöksiä on oikeuskanslerin mukaan perusteltua tulkita muun muassa EU:n avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä antaman direktiivin suuntaisesti. Tämä näkökohta on tarpeen ottaa huomioon myös datanhallinta-asetuksen täytäntöönpanossa.

Datanhallinta-asetus on varsin vaikeaselkoinen säädös ja sillä on suhteellisen monimutkainen liityntä avoimen datan ja julkisen sektorin tietojen uudelleenkäytöstä annettuun direktiiviin ja EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen (EU) 2016/679. Tämän mukaisesti myös suhde julkisuuslakiin tulee olemaan varsin monimutkainen. Perustuslakivaliokunta on lisääntyvästi kiinnittänyt huomiota lakitasoisen sääntelyn selkeyteen ja ymmärrettävyyteen. Se on myös virkahenkilöstön ja julkisyhteisöjen palveluksessa olevien oikeusturva- ja oikeusturvan edellytys julkisorganisaatioille ja yksityisille. Sääntelyn kokonaisuuden ymmärrettävyyteen ja selkeyteen on tarpeen kiinnittää aivan erityistä huomiota datanhallinta-asetuksen toimeenpanossa.

Sinänsä perusteellisessa työryhmämuistiossa jää avoimeksi vielä muun muassa se, miten datanhallinta-asetuksen 5 artiklaan kirjattuja ja asiallisesti unionin oikeuden yleisiä oikeusperiaatteita tässä asiayhteydessä lähinnä kirjaavia yleisiä vaatimuksia sovelletaan esimerkiksi rajapintojen avaamisen muodossa tapahtuvassa tiedon luovuttamisessa sekä ylipäänsä silloin, kun data luovutetaan ja sitä hyödynnetään jollakin muulla tekniikalla tai menettelyllä kuin datanhallinta-asetuksessa nimenomaisesti säädetään. Kysymys voi tulla esimerkiksi henkilötiedoissa rekisteröidyn ja yleensä datan subjektin suostumuksella esimerkiksi rajapintojen tai omadata –sovellusten kautta tapahtuvien luovutusten kuulumisesta yhtäältä datanhallinta-asetuksen ja siinä viitattujen yleisten periaatteiden soveltamisalaan.

Yleisenä huomiona totean edelleen, että datanhallinta-asetus tulee voimaan 24.9.2023 ja sen voimaantulo edellyttää lainsäädäntötoimia. Pidän välttämättömänä, että lainvalmistelu esimerkiksi asetuksen 8 artiklan tarkoittaman keskitetyn tietopisteen, 12 artiklan tarkoittaman datan välityspalvelun suhteen toimivaltaisen viranomaisen ja 23 artiklan tarkoittaman data-altruismien rekisteröinnin suhteen toimivaltaisen viranomaisen järjestämiseksi aloitetaan viipymättä.

Teknisenä huomiona vielä totean, että elinkeinonharjoittamista ja kaupparekisteriä koskeva lainsäädäntö on kokonaisuudessaan uudistettu vuonna 2023 vahvistetuilla uusilla laeilla.

Liesivuori Pekka
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskanslerin lausunto

